

Segling med charterbåt i Medelhavet

Av Bengt Utterström

Innan ni kastar loss

Vi seglar gärna i Medelhavet eller på andra platser där det är varmt och skönt. Badtemperaturen är en önskedröm för oss nordbor, dagar och nätter är varma. Oftast blåser det "lagom" för en fin seglats. Vi njuter av Grekland, Kroatien eller vad andra medelhavsländer har att erbjuda. Lätt klädda lapar vi sol på däck. Det är för dessa fina dagar som vi bokar vår semester. Det är också så vi vill ha det. Och kommer att få...

Här slutar texten om vackert väder. Resten kommer bara att handla om praktiska tips och förberedelser. Om vi är väl förberedda har vi större möjligheter att klara av oväntade överraskningar, då får vi också ut mer av semesterseglingen.

Vår skrift vänder sig till dig som kommer att segla ombord på någon chartersegelbåt i kanske Medelhavet. Vi tycker att den är lika viktig för alla ombord. Innan ni kastar loss bör alla ha läst och diskuterat igenom materialet. Vet alla vad de ska göra om ovädret brakar lös? En förutsättning för en lyckad segelsemester är att alla ombord känner sig trygga. Fördela gärna arbetsuppgifterna ombord så att alla känner sig delaktiga efter var och ens förmåga.

Säkerhetsgenomgång av båten innan ni lämnar hamnen

Seglingen börjar redan hemma. Allt ska packas. Vad ska vi ta med? Sista sidan innehåller några tips om saker som vi inte vill glömma hemma.

Resdagens morgon börjar tidigt för alla. Nattsömnen är för de flesta kort och lite orolig. Flygresan går till någon stad vid Medelhavet. Transfer till båten. Incheckning ombord. Alla vill vi iväg så fort som möjligt. Snabbt sker hyttfördelning. Lätta sommarkläder åker på i rasande tempo. Proviant är kanske ordnat för den första frukosten. Nu kastar vi loss... ???

Kanske är det bäst att stanna till här?

Förutsättningen för en lyckad vecka ombord är att alla känner sig bekväma. Det är också viktigt att alla känner till viktiga säkerhetsåtgärder som kan bli nödvändiga att använda sig av.

”Ett inbyggt säkerhetstänkande när man befinner sig ombord på en båt torde vara den bästa förberedelsen för att inte hamna i en sådan situation där ens yttersta kunskaper och erfarenheter behöver sättas på prov”.

Att ha kunskap om den säkerhetsutrustning som finns ombord borde vara en självklarhet för alla. Det är också lika självklart att veta *hur och att* säkerhetsutrustningen fungerar.

Det är också varje skeppares ansvar att se till att alla ombord har tillräcklig kunskap i säkerhetsfrågor för att segelfartyget ska kunna framföras på ett säkert sätt för alla ombordvarande.

Vår rekommendation är att ni går igenom dessa punkter innan ni kastar loss. Var och en ska känna till var och vad som finns ombord och hur det används.

Toaletten

Allt toalettpapper, bindor med mera samlas i en särskild plastpåse. Endast naturliga extremiteter får spolras ned. Visa vilka kranar som ska öppnas för spolning och påtala vikten av att de stängs efteråt. Öppna kranar kan leda till att vatten kommer in när båten kränger. Det blir inte så trevligt på toaletten om det sker...

Bottengenomföringar

Alla ska veta var bottengenomföringarna är placerade och hur man stänger kranarna. Det händer att bottengenomföringar går sönder eller att slangar lossnar. Om man inte får stopp på inströmmande vatten i tid kan det bli besvärligt. Var ligger de koniska träpluggarna som används för att stoppa inströmmande vatten genom en trasig genomföring?

Länspumpar

Var finns de? Manuella eller elektriska? Hur fungerar de? Finns det något pumphandtag till den manuella länspumpen? Var sitter strömbrytarna till de elektriska länspumparna?

Brandsläckningsutrustning

Brand ombord är det sista man vill råka ut för. Det gäller att vidta alla försiktighetsåtgärder som man bara kan för att undvika det. Motor, elsystem och gasolspisen utgör största risken för en brand ombord. Förebyggande åtgärder är att

alltid ha koll på spisen när den är tänd. Inget brännbart får finns i närheten. Om kranen på gasoltuben är stängd när spisen inte används är risken för gasolläckage minimal. Var finns brandsläckarna? Står mätaren i det gröna fältet? Hur fungerar de? Ta gärna loss släckaren från sitt fäste och vänd den upp och ned. Skaka några gånger. Pulvret vill gärna packa sig i botten efter en tid vilket försämrar släckkapaciteten.

Om brand eller rökutveckling uppstår, avdela genast en person som gör ett nödanrop via VHF kanal 16. Övriga deltar i brandsläckningen. Det är bättre att återkalla ett nödanrop om ni lyckats släcka elden än att göra nödanropet för sent.

Nödraketer

Var finns nödraketerna? Finns det både fallskärmsbloss och handbloss? Förvaras de torrt? Kontrollera så att datumet inte gått ut. Nödraketer är färskvaror. Hur fungerar de?

Verktygslådan och reservdelar

Vet alla var verktygslådan och reservdelarna ligger? Vad finns ombord? Finns det någon bultsax för att knipsa av en wire?

Båtens instruktionsböcker, var ligger de?

Förbandslådan

Vad innehåller den? Behöver den kompletteras? Första förband och kompresser är viktiga delar. Finns det någon sjukvårdsutbildad ombord? Be den personen gå igenom förbandslådan extra noggrant. Sterila våtservetter är bra att ha med sig hemifrån.

Lampor och elförbrukning

Var ligger ficklampan? Ficklampanns batterier, är de nya och fräscha? Finns det reservbatterier?

Fungerar lanternorna? Var tänds de? Hur tänder man lampor i salongen och i hytterna? Finns skymningsbelysning? Fungerar mastljuset?

Kylskåp och kylbox drar mycket ström. Har ni diskuterat när de ska vara igång? Om man inte har landström över natten är det oftast klokast att stänga av kylboxen. Vilken effekt? Kanske prioriteras kylskåpet där färskvarorna finns?

VHF

Fungerar VHF-stationen? Gör ett anrop till lämplig båt eller hamnkontoret. Var ligger Kusttelefonitabellen? Nödanrop *Mayday* sker alltid på kanal 16.

Börja med att trycka in röda DSC-knappen (håll intryck i ca 5 sek) och välj nödlägets art.

Sedan sker nödanrop på kanal 16.

Ett nödanrop på kanal 16 låter så här:

Mayday Mayday Mayday

This is "*båtens namn och anropssignal*" (upprepas tre gånger)

Nödmeddelande följer nu:

Mayday

”båtens namn och anropssignal”

Ange din position

Ange nödlägets art ”fire on board, sinking, man over board etc.”

Tala om vilken hjälp ni behöver?

Tala om hur många ni är ombord.

Upprepa nödanropet tills någon svarar. Gör anropet på engelska. Tänk på att positionen är mycket viktig. Anges med fördel i latitud och longitud. Det går också bra att säga ”five nautical miles, north west from the lighthouse...”

Väderinformation

När sänds väderinformationen? Radio eller VHF? Vilka kanaler är aktuella? Seriösa uthyrningsföretag har utrustat sina båtar med mobiltelefoner. Vanligt är då att de sänder väderinformation med ett SMS.

Nautisk utrustning

Finns sjökort över aktuellt område? Transportör och passare? Fungerar båtens kompass? Hur fungerar navigatören?

Finns det någon hamnförteckningsguide ombord?

Motorn

Motorn bör ha en daglig översyn. Kontroll av kylvätske- och oljenivån sker förslagsvis en gång varje dag. Kontrollera vidare att kilremmarna är ok. Det är heller inte fel att lukta i motorrummet med lämpliga intervall under dagen när motorn går. Vet alla hur man startar motorn?

Man över bord

Något som inte får inträffa är att någon faller överbord. Om det inträffar, hur får ni upp den som mot reglerna fallit i spat?

Hur förebygger vi man över bord?

Livselar

Var finns livselarna? Vet alla hur de används? Var finns det lämpliga ställen att fästa dem? Tänk på att mantåget inte är något säkert ställe. Vanligtvis är mantågstöttorna för vecka.

Vilken löplina kan användas för att spännas fast från sittbrunnen till fördäck?

En seriös skeppare övar med sin besättning hur man på bästa sätt tar sig från sittbrunnen och fram till fördäck. Övningen ska utföras så att man hela tiden låter den ena säkerhetskroken alltid vara fastsatt i båten. Ni ska alltså kunna ta er från sittbrunnen till fördäck och hela tiden vara kopplad med minst en lina som sitter fast i båten utan att använda mantåget.

Livflotte

Livflotten, är den lätt åtkomlig? Är utlösningslinan fäst i båten? Om ni måste lämna båten och gå i livflotten, vad tar ni med er då?

Hur stängs och säkras nedgångsluckorna? Kan bli aktuellt vid överbrytande sjöar.

Drivankare

Nödstyrningen, hur fungerar den? Var ligger nödrorkulden?
Finns drivankare ombord? Hur använder ni det?

Sjösjuka

Vissa blir inte sjösjuka. Det sägs beror på att de har ett dåligt balanssinne. De flesta känner av sjösjuka. Ett sätt att förebygga är att vara mätt, torr och varm. Undvik att gå ned i salongen under sjögång. Mår du dåligt – tala om det. Sitt i sittbrunnen eller på däck. Titta mot horisonten. Att styra är bra.

Sjösjukepilller kan vara en hjälp. Oftast ska de tas någon timma innan ni lämnar hamnen för att ha någon verkan.

Klart skepp

Klart skepp* hojtar skepparen innan ni kastar loss. Med klart skepp menas:

** klart skepp betyder egentligen att fartyget gör sig beredd för strid. Kanonerna bemannas!*

Under däck

- Sjöstuvat. Alla lösa saker ska stuvats på sin plats. Det gäller även i hytter och på toaletter.
- Stäng inloppskranen för toaletterna. Då slipper ni vatten som läcker in via toaletten.
- Kontrollera att duschbaljor och kölskarpen är länspumpade.
- Pentryt är rent från disk, löst porslin, knivar med mera.
- Skåp och luckor är reglade.
- Livlinor, nödraketer med flera säkerhetsdetaljer är lättåtkomligt.
- Alla fönsterventiler ska vara stängda och reglade med alla hakar. Det är av två skäl. För det första vill vi inte ha in sjövatten genom någon fönsterventil. För det andra så gör det fruktansvärt ont att kliva ned med foten genom en öppen fönsterventil. Det är lätt hänt när man går på däck. Om vädret är fint och sjön lugn till måttlig kan möjligen en takventil hållas i vädringsläge för att det inte ska bli olidligt varmt i salongen.

Motorn

- Kontrollera oljenivån
- Kontrollera kylvätskenivån
- Kontrollera kilremmarna
- Ser det lika rent och snyggt ut som igår?

På däck

- Jollen ska vara ordentlig surrad. Den får inte bli till något besvär vid krängning eller överbrytande sjö.
- Förtöjningslinor ska stuvats undan så fort förtöjningarna lossats.
- Inga lösa förtöjningslinor i vattnet. Den kan fastna i propellern.
- Landgången ska säkras med extra lina. Det räcker inte med att bara säkra upphissningslinan.
- Är utombordsmotorn säkrad?
- Sitter livbojar och kastlina som de ska?

- Ankaret ska säkras med bult eller lina när det tagits upp. Det räcker inte med att det vilar med egen tyngd i klyset.
- Fendrar stuvras undan eller surras på avsedd plats.
- Båtshaken glöms lätt bort. Bind fast eller lägg undan den.

Kasta loss

När vi nu kastar loss med flytvästar på och skor på fötterna är vi väl förberedda. Lägg därtill att vi är mätta och har dricksvattenflaskor nära tillhands. En god regel är att dricka minst en flaska vatten per dag (1,5 liter). Väderutsikterna har vi tagit del av.

Akta fötterna

När ni lägger ut, bär av mot andra båtar. Använd en lös fender. Att sätta ned en fot mellan två båtar kan göra fruktansvärt ont... Bär inte av mot mantågen. De håller inte för det.

Om vi legat för ankare bör vi plocka fram en kort lina med en ögla på eller helst en ankarkrok. Den är bra att ha tillhands om ankarkätting blivit korsad av någon annan båts ankarkätting.

Tvätta händerna

Alla som varit i kontakt med förtöjningslinor rekommenderas att tvätta händerna. Båtarnas toaletter rakt ut i spat vilket är mindre trevligt i hamnar. Linor hamnar ofta i vattnet i samband med att ni lägger till eller kastar loss. Resten förstår ni säkert. Krånglande magar är inte roligt under en semestersegling.

Förbered lunch

Det är inte alltid som det finns någon fin vik att ankra upp i för lunch. Gör gärna i ordning en pastalunch som kan ätas under gång. Kanske har vi också förberett smörgåsar? Det är få förunnat att kunna gå ned under däck och laga mat under sjögång.

Flytväst på

Under gång måste alla bära flytväst på den båt som jag är skeppare på. Är flytvästen av uppblåsbar modell vill jag påminna om följande:

- Bär alltid västen utanpå dina kläder. Om du faller i spat och västen utlöser under en jacka eller tröja är det mycket troligt att det gör fruktansvärt ont i bröstet.
- Midjebältet ska sitta åtdraget. Detta för att västen inte ska kunna åka av dig över huvudet.
- Använd grenband om det finns.
- Kontrollera att lufttuben är oskadd och att den är fylld. Det sker enklast genom att skruva loss den och titta på tubens topp. Det får inte vara deformerat eller ha något hål.
- Kontrollera utlösningmekanism. Grön plopp ska vara kvar i botten.

Västen kan även blåsas upp manuellt med munstycket som sitter på motsatta sidan. Där finns även en visselpipa.

Bad från båten

Vattnet är oftast mycket inbjudande och lockar till bad. Räkna med att ni kommer att få många tillfällen att svalka er i det mjuka och turkosfärgade havet. Vid bad bör det

alltid finnas en fender fäst vid en lina som flyter 10-15 meter bakom båten. Jag kommer aldrig att tillåta bad när båten har segel satta, hur vindstilla det än är! Detta för att en båt rör sig alltid, även om den verkar ligga still. Snabbt kan man bli akterseglad i vattnet.

Jag anser också att det alltid ska finnas minst en person kvar ombord på båten när bad sker. Det är ett absolut krav om bad sker till havs när båten ligger och driver. Det rekommenderas även när båten är ankrad. Vad gör ni om badstegen går sönder och alla ligger i vattnet? Eller om en stark ström drar förbi som gör att ni inte orkar simma tillbaka till båten?

Om ni ankrat i en vik är det frestande att simma mot land. Den som simmar mot land bör definitivt ha skor på fötterna. Vassa stenar och sjöborrar skär lätt ett sår på fötterna.

Skor på

Alla måste bära skor på fötterna när vi lämnar kaj. Om man går barfota under gång är risken mycket stor att man halkar eller slår i tårna i något.

Förslag på packlista:

Pass och flygbiljett är ju tämligen självklart!

Flytväst. Ta med om Du har. De som finns ombord är vanligtvis ganska klumpiga.

Solhatt eller keps

Solglasögon

Solskyddskräm

Arbetshandskar (ett måste vid segling och hantering av förtöjningslinor)

Mobiltelefoner kan sällan eller aldrig laddas med 220 volt i Grekland. I Kroatien är de flesata hamnar utrustade med 220 volt som kan kopplas till båten. 12 volts uttag (cigg) finns oftast ombord. 12 volts laddare måste du ordna med själv till just din telefon. GSM-teckningen är oftast god.

Hörselproppar (bra för den som har svårt att sova med störande ljud från omgivningen)

Sterila våtservetter. Gärna plåster och kompresser.

NFB:s blå intygsbok. Ett måste för skeppare och coskipper.

Oftast är det varmt dygnet runt. T-shirts/kortärmade skjortor och shorts/badkläder är de kläder man mest lever i. En varmare tröja kan vara skön på kvällen. Tjocka skandinaviska jackor är oftast för varma. Ett bra regnställ vill man inte vara utan om det blir oväder. Vid regn och hårda vindar är det viktigt att kunna hålla sig varm och torr trots att temperaturen många gånger är långt över tjugo grader i både luften och vattnet.

Ett par bra skor är nödvändigt. Sandaler med tåskydd och räfflade sulor, seglarskor eller gympaskor måste man ha på sig även under gång. Detta för att inte skada fötterna under segling. Stövlar behövs normalt inte.

Vissa charterföretag hyr ut lakan och handdukar. Hör med din researrangör om vad som gäller för er.

Packa inte i hård resväska. Dessa går inte att stuva undan ombord. Packa i mjuka bagar. Packa gärna snålt, stuvutrymmet är begränsat i hytten.

=====

Häftet är föremål för ständig uppdatering. Jag tar gärna och tacksamt emot synpunkter på innehållet. Extra roligt är det om du kan bidra med egna erfarenheter som andra kan ha nytta av.

Skriv gärna!

Det är min förhoppning att ni får en fin och minnesvärd seglats fylld av positiva upplevelser.

© Bengt Utterström

Fritidsskepparen.com Lutra Marin AB

Gamla Vägen 7, plan 3 170 74 Solna. E-post: bengt@lutramarin.se

Tfn 070-647 54 32